

ประติมากรรมกายประดับใจนักสู้ชีวิต

ชัยวัฒน์ โลโซตินันท์^{1*} และ รงกร อนันตศานต์²

Body sculpture adorning a fighter's spirit

Chaiwat Lochotinant^{1*} and Rongkorn Anantasanta²

คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Fine Arts, Chiang Mai University

* Corresponding author. E-mail address: mayachai1@gmail.com

received: May 5, 2024 revised: September 15, 2024 accepted: October 21, 2024

บทคัดย่อ

งานศิลปะสื่อผสมชุด “starman: ornament and unnamed fighter” เป็นส่วนหนึ่งของผลงานวิจัยสร้างสรรค์ หัวข้อ “ประติมากรรมกายประดับใจนักสู้ชีวิต” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างพลังใจเชิงบวกในการต่อสู้อุปสรรค และนำเสนอคุณลักษณะที่นำชื่นชมของนักสู้ชีวิต การวิจัยเริ่มจากการค้นคว้าความรู้บริบทที่เกี่ยวข้องกับศิลปะภาพบุคคล (Portrait art) และเครื่องประดับ (Jewelry) วิเคราะห์ความรู้ไปสู่การสร้างสรรค์งานร่วมกับเนื้อหาเรื่องราวซึ่งเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลสู้ชีวิต สร้างผัง “คำสำคัญเตือนใจ” จากนั้นสร้างภาพร่างกำหนดสื่อและเทคนิค จัดสร้างงานศิลปะสื่อผสมที่มีองค์ประกอบหลัก 2 ส่วนคือ ศิลปะภาพบุคคล และเครื่องประดับ เพื่อนำเสนอผลงานจำนวน 4 ชิ้น ส่งผลเกิดข้อคิดเตือนใจสำหรับผู้ชมในประเด็น “ทำลายอวิชชา” “คิดด้วยเหตุผล” “สงบนิ่งจากการสูญเสีย” “อยู่กับปัจจุบัน” และก่อให้เกิดการบูรณาการศิลปะภาพบุคคลเข้ากับเครื่องประดับจริงที่สามารถขยายบทบาทของภาพบุคคลจากการบันทึกลักษณะภายนอกไปสู่การสื่อสารคุณค่าภายในและประสบการณ์ชีวิตของบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องประดับมิได้ทำหน้าที่เป็นเพียงองค์ประกอบตกแต่ง แต่สามารถทำหน้าที่เป็น “สัญลักษณ์เชิงรูปธรรมของคุณลักษณะนามธรรม” เช่น ปัญญา ความอดทน ความกล้าหาญ และความสงบทางจิตใจ นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดวางเครื่องประดับจริงบนพื้นที่ภาพก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุสามมิติและภาพสองมิติ ส่งผลให้ผู้ชมเกิดการรับรู้เชิงอารมณ์และการตีความเชิงลึกเกี่ยวกับคุณค่าของมนุษย์มากกว่าการนำเสนอภาพบุคคลในรูปแบบดั้งเดิม อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบใหม่ของงานศิลปะภาพบุคคลร่วมสมัยที่ผสมผสานศาสตร์ด้านเครื่องประดับเข้ากับการสื่อสารความหมายเชิงจิตวิญญาณและคุณค่าของชีวิต

คำสำคัญ: ศิลปะสื่อผสม นักสู้ชีวิต ประติมากรรมกาย

ABSTRACT

Starman: Ornament and Unnamed Fighter is a mixed-media art series developed through a Practice as Research project titled Body Sculpture Adorning a Fighter's Spirit. The project aims to inspire resilience in the face of adversity while celebrating the qualities of individuals who persevere through life's challenges. The research combined a study of Portrait Art and Jewelry with narrative data collected from interviews with “life fighters.” These experiences were analyzed and synthesized into a framework of “Heartfelt Keywords,” which informed the development of visual concepts, materials, and artistic techniques. The resulting series consists of four mixed-media artworks integrating portraiture and jewelry. The works explore four themes: destroying ignorance, thinking with reason, calmness in the face of loss, and living in the present. A key finding of the research is that the integration of portraiture with actual jewelry objects enables portrait art to move beyond physical representation toward the communication of inner values, personal virtues, and lived

experience. Within this approach, jewelry functions as a symbolic medium that embodies qualities such as wisdom, endurance, courage, and inner peace. The research proposes a contemporary model of portrait art that merges the language of jewelry with visual representation, creating an expressive form capable of communicating spiritual meaning, personal identity, and the dignity of human life.

Keywords: Mixed Media Arts Fighter Body Sculpture

บทนำ

ความเข้มแข็งทั้งทางร่างกายและจิตใจของบุคคลผู้ต่อสู้กับชีวิต หรือ “นักสู้ชีวิต” ผู้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความพ่ายแพ้ ลุกขึ้นใหม่ทุกครั้งทีล้มลง เป็นคุณลักษณะที่ผู้เขียนให้ความเคารพและยกย่องอย่างยิ่ง จากการมีโอกาสพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับบุคคลหลากหลาย ผู้เขียนได้รับฟังประสบการณ์ชีวิตและเรื่องราวอันสะเทือนใจ บุคคลเหล่านั้นล้วนเคยประสบช่วงเวลาแห่งความล้มเหลวและเผชิญเหตุการณ์เลวร้ายจนเกือบเอาชีวิตไม่รอด ทว่าในท้ายที่สุด พวกเขากลับค้นพบหลักคิดหรือข้อเตือนใจบางประการ ซึ่งเกิดจากการใช้ปัญญาและประสบการณ์ชีวิตหล่อหลอมจนกลายเป็นสิ่งที่ผู้เขียนเรียกว่า “คำสำคัญเตือนใจ” อันเป็นพลังภายในที่ช่วยนำพาให้ก้าวผ่านช่วงเวลาอันยากลำบากและดำเนินชีวิตต่อไปได้ คำสำคัญเตือนใจเหล่านี้ล้วนมีความหมาย และเป็นขุมความรู้ที่ยังรากลึกอยู่ภายในตัวบุคคล สะท้อนทั้งคุณค่าทางปัญญาและคุณค่าทางจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์ชีวิตจริง จึงนับเป็นสิ่งที่สร้างความประทับใจแก่ผู้เขียนเป็นอย่างยิ่ง ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ ผู้เขียนแสวงหากระบวนการทำงานทางศิลปะโดยกำหนดให้ “คำสำคัญเตือนใจ” เป็นจุดตั้งต้นของแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน ที่มุ่งสื่อสารและส่งต่อพลังบวก ตลอดจนแรงใจในการดำเนินชีวิตแก่สาธารณชน บทความนี้มุ่งอภิปรายกระบวนการสร้างสรรค์และข้อค้นพบจากผลงานศิลปะสื่อผสมจำนวน 4 ชิ้น จากนิทรรศการ “starman : ornament and unnamed fighter” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง “ประติมากรรมกายประดับใจนักสู้ชีวิต” ผลงานดังกล่าวนำศิลปะภาพบุคคล (Portrait Art) ในเทคนิคที่หลากหลายมาผสมผสานกับงานเครื่องประดับ (Jewelry) โดยผู้เขียนวิเคราะห์ “คำสำคัญเตือนใจ” และนำมาใช้เป็นชื่อผลงานแต่ละชิ้น เพื่อกำหนดทิศทางในการจินตนาการและออกแบบภาพร่าง ควบคู่กับการพิจารณาถึงความงาม บรรยากาศ และความหมายเชิงสัญลักษณ์ อันนำไปสู่การประกอบสร้างผลงานศิลปะสื่อผสมที่ประกอบด้วยภาพบุคคลในฐานะตัวแทนของนักสู้ในจินตนาการ ผู้มีบุคลิกงดงามสมบูรณ์ตามอุดมคติแห่งความงามแบบคลาสสิก และถ่ายทอดอารมณ์ผ่านสีหน้าและท่วงท่าของร่างกาย ขณะเดียวกัน เครื่องประดับถูกกำหนดให้ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์แทนคุณลักษณะสำคัญของนักสู้ชีวิต สะท้อนถึงคุณค่าแห่งความสำเร็จ ความอดทน และการก้าวข้ามอุปสรรค เมื่อผสานเนื้อหาและสื่อศิลปะเข้าด้วยกัน จึงเกิดเป็นความหมายที่มุ่งส่งต่อพลังใจเชิงบวก พร้อมทั้งแสดงการยกย่องและชื่นชมความสำเร็จของนักสู้ชีวิตผ่านผลงานศิลปะสื่อผสม

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ผลงาน

1. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสมที่นำเสนอเรื่องราวเชิงบวก อันก่อให้เกิดพลังและแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต
2. เพื่อนำเสนอคุณลักษณะที่น่าชื่นชมของนักสู้ชีวิตในหลากหลายมิติผ่านผลงานศิลปะสื่อผสม

บริบทที่เกี่ยวข้อง

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำว่า “สู้” ในฐานะคำกริยา หมายถึง 1) เอาชนะด้วยกำลังกาย อาวุธ หรือสติปัญญาความสามารถ 2) มีสติปัญญาหรือความสามารถทัดเทียมกันหรือเหนือกว่า และ 3) อดทน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545: ออนไลน์) ดังนั้น “นักสู้” จึงหมายถึงผู้ที่ต่อสู้ เอาชนะ หรือก้าวข้ามอุปสรรคด้วยศักยภาพของตนเอง ในโลกวรรณกรรมแนวคิดเกี่ยวกับ “หัวใจของนักสู้” ได้รับการถ่ายทอดผ่านตัวละครจำนวนมาก โดยมักปรากฏในลักษณะของผู้มีคามมานะพยายาม กล้าหาญ มีปัญญาในการจัดการปัญหา เรียนรู้จากความผิดพลาด มีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน เปี่ยมด้วยคุณธรรมและความดีงามเชื่อมั่นในตนเอง เคารพกฎเกณฑ์และมาตรฐานร่วมของสังคม มีทัศนคติเชิงบวกต่อสิ่งรอบตัว และดำรงชีวิตอย่างมีอิสรภาพ เป็นต้น ผู้เขียนนำคำว่า “นักสู้” มาผสมผสานกับคำว่า “ชีวิต” เพื่อสร้างความหมายเฉพาะของคำว่า “นักสู้ชีวิต” ซึ่งหมายถึงบุคคลผู้ค้นพบแนวทางหรือบทบาทของตนเองในชีวิต ค้นพบหัวใจหรือคุณลักษณะสำคัญที่เป็นพลังขับเคลื่อนภายใน อันช่วยให้สามารถก้าวข้ามข้อจำกัด ความล้มเหลว และอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ตนปรารถนา แนวคิด

ดังกล่าวจึงเป็นรากฐานสำคัญของงานวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง “ประติมากรรมกายประดับจินกัษีชีวิต” และถูกนำเสนอผ่านผลงานศิลปะสื่อผสมชุด “starman : ornament and unnamed fighter”

ศิลปะภาพบุคคล (Portrait Art)

ศิลปะภาพบุคคล (Portrait Art) เป็นรูปแบบศิลปะที่พัฒนาควบคู่กับประวัติศาสตร์มนุษยชาติมาอย่างยาวนาน ปรากฏในรูปแบบของจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพถ่าย โดยมุ่งนำเสนอรูปลักษณ์ของบุคคลต้นแบบ ทั้งนี้ รูปแบบการนำเสนอขึ้นอยู่กับทางเลือกมุมมองด้านความงามและการตีความความหมายตามจุดมุ่งหมายของศิลปินผู้สร้างสรรค์ ศิลปะภาพบุคคลมีหน้าที่สำคัญในการบันทึกภาพลักษณ์ของบุคคลเพื่อเก็บรักษาไว้เป็นความทรงจำ และสื่อสารให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับรูปลักษณ์ บุคลิกภาพ ตลอดจนสถานะทางสังคมหรืออัตลักษณ์ของบุคคลนั้น ผลงานศิลปะภาพบุคคลที่เก่าแก่ที่สุดชุดหนึ่งคือ “เฟยุมมัมมี่” (Fayum Mummy Portraits) ในประเทศอียิปต์ ซึ่งเป็นภาพบุคคลที่วาดลงบนแผ่นไม้และบรรจุร่วมกับร่างของผู้เสียชีวิต โดยวางในตำแหน่งเดียวกับใบหน้าและช่วงลำตัวของผู้ตาย ภาพเหล่านี้แสดงอารมณ์อันสงบนิ่งผ่านสีหน้าและดวงตาที่ทอดมองออกไปเบื้องหน้า ราวกับกำลังจ้องมองผู้ชีวิตภายหลังความตาย (Emad, 2021: online) (ภาพประกอบ 1)

ภาพ 1 ศิลปะภาพใบหน้าบุคคล เฟยุมมัมมี่ (Emad, 2021 :Online)

ศิลปะภาพบุคคลในรูปแบบประติมากรรมที่เก่าแก่ที่สุดของโลกปรากฏในผลงานยุคแรกของอารยธรรมกรีก เป็นงานแกะสลักหินที่ค้นพบในเมืองธารา (Thera) ตัวอย่างผลงานที่ยังคงหลงเหลืออยู่ ได้แก่ ประติมากรรมคูรอส (Kouros) หรือรูปแกะสลักชายหนุ่ม โดยมีตัวอย่างสำคัญ ได้แก่ “อะพอลโลแห่งเมืองธารา” (The Apollo of Thera) และ “ฝาแฝดแห่งเมืองเดลฟี: เคลโอบิสและบิทอน” (The twins of delphi: cleobis and biton) ผลงานเหล่านี้เป็นประติมากรรมหินขนาดเท่ามนุษย์จริง เปิดเผยสรีระของร่างกายอย่างชัดเจน อยู่ในท่ายืนตรง แขนแนบลำตัว และแสดงออกถึงสภาวะอารมณ์อันสงบนิ่ง เรียบเฉย และปราศจากการแสดงอารมณ์ที่รุนแรง (Cartwright, 2021: online) (ภาพประกอบ 2)

ภาพ 2 ประติมากรรมภาพบุคคล (Cartwright, 2021 : Online)

ประติมากรรมแนวคลาสสิกของกรีกและโรมันมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และได้รับการยกย่องว่าเป็นต้นแบบแห่งความงามตามอุดมคติของโลกตะวันตก ผู้เขียนสนใจการแสดงออกทางอารมณ์ผ่านสีหน้า สายตา และการเคลื่อนไหวของร่างกายในประติมากรรมแนวนี้นี้ ดังตัวอย่างผลงานประติมากรรม “นักรบผู้ล้มลงแห่งอาเฟีย” (The fallen warrior of aphaia) ซึ่งถ่ายทอดสภาวะของการต่อสู้ผ่านท่วงท่าของร่างกายที่กำลังล้มลงสู่พื้น อากัปกิริยาของแขนและขา สีหน้าและสายตาที่

ทอดต่ำลง ตลอดจนการแสดงรายละเอียดของกล้ามเนื้อที่กำลังต่อต้านแรงโน้มถ่วง สื่อถึงความพ่ายแพ้ ความเจ็บปวด และความพยายามครั้งสุดท้ายของนักรบได้อย่างทรงพลัง (Chrysopoulos, 2021: online) (ภาพประกอบ 3)

ภาพ 3 ประติมากรรมยุคคลาสสิก นักรบผู้ล้มลงแห่งอาเฟีย(Chrysopoulos, 2021: Online)

ศิลปะภาพบุคคลเป็นรูปแบบศิลปะที่พัฒนาควบคู่กับอารยธรรมมนุษย์มาอย่างยาวนาน ผู้เขียนศึกษาผลงานภาพบุคคลในแนวคลาสสิกที่ปรากฏในศิลปะโบราณ รวมถึงมุมมองทางสุนทรียศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นจุดเริ่มต้นของแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ภาพบุคคลของ “นักสู้ชีวิต” ในผลงานชุดนี้

เครื่องประดับ (Jewelry)

เครื่องประดับได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในงานศิลปหัตถกรรมที่เก่าแก่ที่สุดของมนุษยชาติ หลักฐานทางโบราณคดีจากการขุดค้นบริเวณแหล่งที่อยู่อาศัยและหลุมฝังศพในพื้นที่ ประเทศโครเอเชีย โดยคณะนักมานุษยวิทยาจากพิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์ธรรมชาติโครเอเชีย พบเครื่องประดับโบราณที่มีอายุประมาณ 130,000 ปี ซึ่งถือเป็นเครื่องประดับที่เก่าแก่ที่สุดชิ้นหนึ่งที่มีการค้นพบในปัจจุบัน สิ่งที่ค้นพบคือกรงเล็บของนกอินทรีที่ถูกจัดเรียงเป็นลักษณะคล้ายสร้อยคอ (Emad, 2021: online) (ภาพประกอบ 4)

ภาพ 4 เครื่องประดับโบราณ อายุ 130,000 ปี (Emad, 2021: Online)

ผู้เขียนสนใจศึกษาความหมายและคุณค่าของเครื่องประดับตั้งแต่ยุคโบราณ เพื่อใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์เครื่องประดับเชิงศิลปะที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของการต่อสู้ในชีวิต หลักฐานเครื่องประดับยุคแรกเริ่มดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาของมนุษย์ในการตกแต่งร่างกายด้วยสัญลักษณ์ที่สัมพันธ์กับความเชื่อ อำนาจ และการเอาชีวิตรอด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “ตัดไม้ข่มนาม” อันเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมของการสร้างความมั่นใจและการประกาศสถานะทางสังคม ในสังคมโบราณ มนุษย์นิยมตกแต่งร่างกายด้วยกรงเล็บ เขี้ยวสัตว์ ชิ้นส่วนของสัตว์ป่า หรือแม้แต่สัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับศัตรูที่พ่ายแพ้ เพื่อแสดงถึงความเป็น “ผู้ชนะ” ผู้สามารถพิชิตอันตรายและเอาชนะคู่ต่อสู้ได้ ตัวอย่างเช่น เครื่องประดับของชนเผ่าโนคเต (Nokte) ในประเทศอินเดีย ซึ่งหัวหน้าเผ่าสวมหมวกจักสานประดับด้วยเขี้ยวหมาป่า สวมกำไลแขนที่ทำจากงาช้าง และสวมสร้อยคอลูกปัดแก้วที่มีจีทองเหลืองรูปศีรษะหรือใบหน้าของคู่ต่อสู้ในสงคราม (Untracht, 1985: 8–9) กล่าวได้ว่าเครื่องประดับมิได้เป็นเพียงสิ่งตกแต่งร่างกายเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของ “นักสู้” และเป็นเครื่องหมายแห่งพลังอำนาจ และชัยชนะ อีกทั้งยังทำหน้าที่เสมือนเครื่องรางที่ช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ความกล้าหาญ และความฮึกเหิมแก่ผู้สวมใส่ในการเผชิญและต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต (ภาพประกอบ 5)

ภาพ 5 เครื่องประดับหัวหน้าเผ่าโนคเต (Untracht , 1985 : 8)

เครื่องประดับแนวศิลปะ (Art Jewelry)

ปัจจุบัน ผลงานเครื่องประดับจำนวนหนึ่งได้รับการยอมรับให้เป็นผลงานวิจิตรศิลป์ (Fine arts) จากเดิมที่ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มศิลปะประยุกต์ (Applied arts) ผลงานเครื่องประดับเหล่านี้เป็นที่รู้จักในปัจจุบันภายใต้ชื่อ เครื่องประดับร่วมสมัย (Contemporary jewelry) หรือเครื่องประดับแนวศิลปะ (Art jewelry) ซูซาน โคห์น (Susan Cohn) นักวิชาการด้านเครื่องประดับร่วมสมัย ให้ความหมายของเครื่องประดับแนวศิลปะว่าเป็นเครื่องประดับที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยศิลปิน โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นผลงานศิลปะที่สามารถสวมใส่ได้ เป็นงานศิลปะที่ช่วยยกระดับจิตใจ และก่อให้เกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะแก่ทั้งผู้ชมและผู้สวมใส่ (Cohn, 2012: 222–231) ผลงานเครื่องประดับที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของแนวคิดเครื่องประดับศิลปะ ได้แก่ ผลงานของ เรเน ลาลิก (René Lalique) ศิลปินและช่างแก้วชาวฝรั่งเศส ผู้มีชีวิตอยู่ในช่วงหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม อันเป็นยุคเริ่มต้นของศิลปะสมัยใหม่ โดยเฉพาะศิลปะแนวอาร์ตนูโว (Art Nouveau) ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการของเครื่องประดับในฐานะงานศิลปะ (ภาพประกอบ 6)

ภาพ 6 เครื่องประดับในรูแบบอาร์ตนูโว ชื่อ Dragonfly Corsage Ornament (Encyclopedia Britannica, 2021: Online)

กลุ่มศิลปินเครื่องประดับร่วมสมัย (Contemporary jewelry) ได้ก่อตัวขึ้นจากแนวคิดที่ต้องการท้าทายค่านิยมดั้งเดิมซึ่งกำหนดให้เครื่องประดับเป็นตัวแทนของความหรูหรา อันเกิดจากการใช้โลหะมีค่าและอัญมณีราคาแพง (Precious metals and gems) (Van, 2011: 42–43) แนวคิดดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการประเมินคุณค่าของเครื่องประดับ จากเดิมที่ยึดโยงกับมูลค่าของวัสดุ มาเป็นการพิจารณาคุณค่าของผลงานในภาพรวม ซึ่งครอบคลุมถึงแนวคิดในการสร้างสรรค์ การออกแบบ การเลือกใช้วัสดุ องค์ประกอบทางศิลปะ และวิธีการนำเสนอผลงาน ตัวอย่างสำคัญของแนวคิดนี้ คือ ผลงานก่าโล “VOUW” หรือ “FOLD” ซึ่งมีความหมายว่า “การพับ” ของ เอ็มมี ฟัน เลียร์ซุม (Emmy van Leersum) ผลิตขึ้นในปี ค.ศ. 1968 ผลงานชิ้นนี้สะท้อนแนวคิดการสร้างเครื่องประดับที่มีได้ให้ความสำคัญกับมูลค่าของวัสดุ หากแต่ให้ความสำคัญกับแนวคิดการออกแบบ เนื้อหาความหมาย และความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องประดับกับร่างกายของผู้สวมใส่เป็นสำคัญ (ภาพประกอบ 7)

ภาพ 7 ผลงานกำไล ชื่อ FOLD โดย เอ็มมี ฟัน เลียร์ซุม (Stedelijk, 2021: Online)

ยุคร่วมสมัยก่อให้เกิดกระแสและแนวทางใหม่ในการสร้างสรรค์เครื่องประดับอย่างหลากหลาย หนึ่งในนั้นคือแนวมินิมัลลิสม์ (Minimalism) ซึ่งมีแนวคิดสำคัญอยู่ที่ความเรียบง่าย การลดทอนองค์ประกอบที่ไม่จำเป็น และการใช้รูปทรงกับสีอย่างประหยัด (Liesbeth, 2012: 16) แนวคิดมินิมัลลิสม์ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และถูกนำไปประยุกต์ใช้ในหลากหลายสาขา ทั้งศิลปะ การออกแบบ สถาปัตยกรรม แฟชั่น และเครื่องประดับ แนวทางดังกล่าวยังคงมีอิทธิพลอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตร่วมสมัยในหลายพื้นที่ทั่วโลก ในวงการเครื่องประดับ แนวคิดมินิมัลลิสม์ปรากฏเด่นชัดในสกุลช่างเครื่องประดับสมัยใหม่ของประเทศเยอรมนีและกลุ่มประเทศยุโรปเหนือ โดยมีรากฐานทางความคิดที่สัมพันธ์กับขบวนการบาวเฮาส์ (Bauhaus) ซึ่งมีอิทธิพลอย่างกว้างขวางต่อศิลปะ การออกแบบ และสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับขบวนการเดอสเตล (De Stijl) หรือ “The Style” ซึ่งถือกำเนิดขึ้นที่เมืองไลเดิน (Leiden) ประเทศเนเธอร์แลนด์ และมีบทบาทสำคัญในการผลักดันแนวคิดเรื่องความเรียบง่ายเชิงนามธรรมในศิลปะและการออกแบบ แนวคิดดังกล่าวได้ส่งอิทธิพลต่อศิลปินเครื่องประดับร่วมสมัยจำนวนมาก โดยเฉพาะ ไกส์ บักเคอร์ (Gijs Bakker) และ โทเน วิเกอลันด์ (Tone Vigeland) ผลงานกำไลเงินของโทเน วิเกอลันด์สะท้อนให้เห็นว่า เครื่องประดับสามารถประกอบสร้างขึ้นจากรูปทรงที่เรียบง่าย ไม่วิจิตรพิสดารตามขนบเครื่องประดับแบบดั้งเดิม หากแต่คุณค่าของผลงานเกิดจากแนวคิด กระบวนการประกอบสร้างรูปทรง การเลือกใช้วัสดุ และการสร้างความหมายใหม่ให้แก่สิ่งที่ผู้คนคุ้นเคย ผลงานดังกล่าวสะท้อนอุดมคติแห่งความงามที่มุ่งเน้นคุณค่าจากภายในมากกว่าความหรูหราภายนอก (Liesbeth, 2012: 21) (ภาพประกอบ 8)

ภาพ 8 กำไล ทำด้วยเงิน Sterling Silver ผลงาน แนวคิดมินิมัลลิสม์ โดย โทเน วิเกอลันด์ (Nollert, 2017: 21)

แนวคิดการสร้างสรรคผลงานจากคุณค่าภายใน โดยเฉพาะการสร้างสร้างความหมายใหม่ให้แก่วัตถุ สอดคล้องกับแนวทางการสร้างผลงานเครื่องประดับของผู้เขียน ซึ่งนำเรื่องราวการต่อสู้ในชีวิตและความสำเร็จของนักสู้ชีวิตมาเป็นแรงบันดาลใจหลักในการสร้างสรรค์ ผู้เขียนจึงมุ่งลดทอนการตกแต่งที่เน้นความงามตามธรรมเนียมนิยม รวมทั้งลดบทบาทของโลหะมีค่าและอัญมณีราคาแพง อันเป็นการให้คุณค่าจากภายนอก เพื่อให้ความสำคัญกับความหมาย คุณค่าทางจิตใจ และเนื้อหาของผลงานในฐานะแก่นสำคัญของการสร้างสรรค์

จินตนาการและกระบวนการสร้างผลงาน

ผลงานศิลปะสื่อผสมชุด “starman : ornament and unnamed fighter” ถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ ศิลปะภาพบุคคล (Portrait art) และเครื่องประดับ (Jewelry) ซึ่งทำงานร่วมกันเพื่อสื่อสารแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะและพลังใจของนักสู้ชีวิต กระบวนการสร้างสรรค์ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดคำสำคัญเตือนใจ

- 2) การกำหนดแนวทางการสร้างสรรค์และการนำเสนอ 3) การสร้างภาพร่าง (Sketch) 4) การสร้างภาพบุคคลนักสู้ชีวิต และ 5) การประกอบสร้างผลงานศิลปะสื่อผสม โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การกำหนดคำสำคัญเตือนใจ

ผู้เขียนเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับบุคคลหลากหลายกลุ่ม กระบวนการดังกล่าวอาศัยการรับฟังอย่างตั้งใจและเปิดกว้าง เพื่อสร้างความเข้าใจต่อประสบการณ์ชีวิตและรับรู้แรงสั่นสะเทือนทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากเรื่องราวของผู้ให้ข้อมูล ระหว่างการพูดคุย ผู้เขียนบันทึกถ้อยคำ ประโยค และวลีสำคัญที่สะท้อนมุมมองชีวิตหรือหลักคิดที่ช่วยให้บุคคลเหล่านั้นก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ มาได้ จากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดกลุ่มตามประเด็นหรือความหมายที่มีความสัมพันธ์กัน และสร้างเป็นแผนผังความคิดเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และพัฒนาเป็น “คำสำคัญเตือนใจ” ของผู้เขียน คำสำคัญเตือนใจที่ได้จากกระบวนการนี้ทำหน้าที่เป็นผลลัพธ์สำคัญของการศึกษาขั้นต้น และถูกนำไปใช้เป็นชื่อผลงานรวมทั้งเป็นจุดตั้งต้นของการจินตนาการและการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแต่ละขั้นต่อไป (ภาพประกอบ 9)

ภาพ 9 แผนผัง คำสำคัญเตือนใจ

การวิเคราะห์ “คำสำคัญเตือนใจ” เพื่อกำหนดเป็น ชื่อของผลงานแต่ละชิ้น ได้ผลลัพธ์ตามตารางดังนี้

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ คำสำคัญเตือนใจ และ ชื่อผลงาน

คำสำคัญเตือนใจ	ชื่อผลงาน
1. หัวใจและสติปัญญา แกร่งและคม ดังเพชรและสายฟ้า พัฒนาตนเองให้ห่างไกลจาก อวิชชา	Vajra วัชร
2. เรื่องลับในโลกยังมีอยู่มากมาย ต้องใช้วิทยาศาสตร์ เป็นเครื่อง นำทางการผจญภัยสะสมประสบการณ์ชีวิต	Starman มนุษย์นอกโลก
3. การสูญเสีย การจากลา เป็นเพียงเถ้าฝุ่นธุลีในจักรวาล	Stardust เถ้าฝุ่นธุลีในจักรวาล
4. ตื่นรู้ถึงปัจจุบันขณะ ว่าเป็นสถานะหนึ่งเดียวที่เป็นจริง	Now and Eternity ปัจจุบันนิรันดร์กาล

2. การกำหนดแนวทางการสร้างสรรค์และการนำเสนอ

ผู้เขียนกำหนดแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสม โดยผสมผสานการทำงานร่วมกันระหว่างเครื่องประดับร่วมสมัยและศิลปะภาพบุคคล ในส่วนของเครื่องประดับ ผู้เขียนเลือกใช้แนวคิดมินิมัลลิสม์ (Minimalism) ที่มุ่งลดทอนรายละเอียดที่ไม่จำเป็น และให้ความสำคัญกับแนวคิด ความหมาย กระบวนการสร้างสรรค์ และการเลือกใช้วัสดุอย่างมีนัยสำคัญ มากกว่าการเน้นความงามตามขนบเครื่องประดับแบบดั้งเดิม สำหรับศิลปะภาพบุคคล ผู้เขียนเลือกนำเสนอผ่านภาพถ่ายบุคคลในรูปแบบคลาสสิก โดยให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางอารมณ์ สีหน้า และท่วงท่าของร่างกาย เพื่อให้สอดคล้องกับความหมายของ “คำสำคัญเตือนใจ” ที่ต้องการถ่ายทอด ทั้งนี้ มีการใช้เทคนิคและสื่อผสมที่หลากหลาย เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างคุณค่าทางสุนทรียภาพและพลังในการสื่อสารเนื้อหาของผลงาน (ตารางที่ 2)

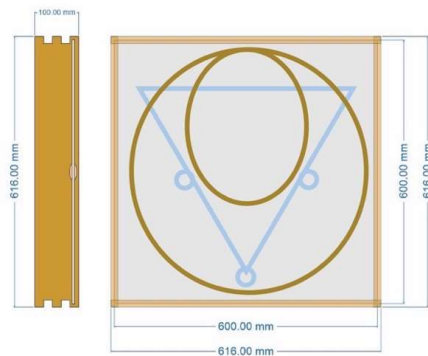
ตาราง 2 ความสัมพันธ์ ชื่อผลงาน สัญลักษณ์, องค์ประกอบทางศิลปะที่เกี่ยวข้อง และ เทคนิคสื่อผสม

ชื่อผลงาน	สัญลักษณ์	องค์ประกอบทางศิลปะที่เกี่ยวข้อง	เทคนิคสื่อผสม
Vajra	วัชร : วิธีการเข้าถึงสัจธรรมที่รวดเร็ว และเด็ดขาด มีรูปธรรมเป็น สายฟ้า และเพชร	สีที่คัดดีสีทึบ สีทอง สีดำ สีขาว สีแดง อัญมณีใสส่องประกายระยิบระยับ โลหะมันวาวเส้นบาง	ศิลปะสื่อผสม : ประติมากรรมไม้ บุผ้าทอ โลหะ ภาพถ่ายพิมพ์ Silkscreen สีทอง บนแผ่นอะคริลิกใส เครื่องประดับ : สร้อยคอเงิน Sterling Silver เทคนิคร้อยห่วง ลวดลาย วัชรเพชรสังเคราะห์
Starman	มนุษย์ต่างดาว : สิ่งมีชีวิตฉลาดและมีอารยธรรม ไม่ได้เกิดและเติบโตบนโลกมนุษย์ เป็นสิ่งแปลกปลอมในความเป็นธรรมชาติบนโลก	รูปทรงกลม Semi-Precious Stone รูปร่างแปลก เป็นสิ่งที่มาจากนอกโลก การเคลื่อนไหวไร้น้ำหนัก	ศิลปะสื่อผสม : ภาพถ่าย กรอบไม้ เครื่องประดับ : จี้และสร้อยคอ และแหวนเงิน Sterling Silver และ Gold 18K ประกอบกับ หินหายากจากนอกโลก
Stardust	ยานอวกาศ : พาหนะที่นำสิ่งมีชีวิตเดินทางในอวกาศ พาชีวิตเดินทาง ล่องลอยไปในจักรวาลกว้างใหญ่กับความทรงจำสุดท้ายบนโลก	วัตถุรูปทรงประหลาด แนวสถาปัตยกรรม หรือ วิศวกรรม ภาพท้องฟ้ากว้าง	ศิลปะสื่อผสม : ประติมากรรมไม้ วาดภาพลงสี ภาพถ่ายพิมพ์บนแผ่นอะคริลิก เครื่องประดับ : แหวนเซรามิก
Now and Eternity	โยคะอาสนะท่าจักรพรรดิ : สัจธรรมว่าให้อยู่กับปัจจุบัน และความเป็นธรรมชาติของชีวิต มนุษย์ วงจรชีวิตมนุษย์ มีเกิด มีดับ หมุนเวียน และนิรันดร์	ผู้ฝึกตน ผู้ฝึกโยคะ ธรรมชาติ ไร้สิ่งมีชีวิต ทุกกันดาร ทรงกลม จาก เล็กไปหาใหญ่	ศิลปะสื่อผสม : ประติมากรรม รูปปั้น และเซรามิก ภาพพิมพ์บนแผ่นอะคริลิก กรอบไม้ เครื่องประดับ : สร้อยคอทองแดง เทคนิคร้อยห่วง

3. สร้างภาพร่าง (Sketch)

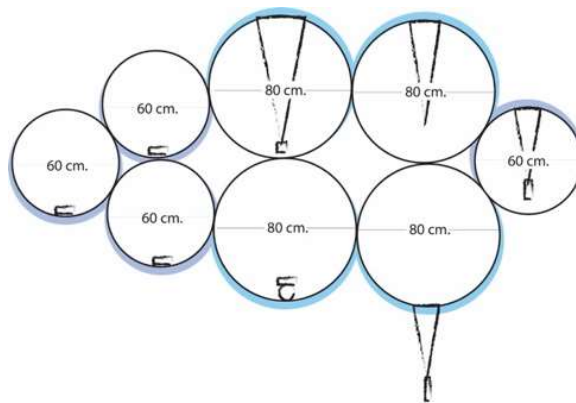
ภายหลังจากกำหนดคำสำคัญเตือนใจและแนวทางการสร้างสรรค์แล้ว ผู้เขียนดำเนินการสร้างภาพร่างเพื่อสำรวจรูปแบบองค์ประกอบ และความเป็นไปได้ของผลงานแต่ละชิ้น โดยนำแนวคิด เนื้อหา สัญลักษณ์ และลักษณะของเครื่องประดับมาประกอบเข้ากับภาพบุคคลในลักษณะต่าง ๆ ภาพร่างดังกล่าวทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาแนวคิดสู่ผลงานจริง ช่วยให้ผู้เขียนสามารถพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบทางศิลปะ ความสัมพันธ์ระหว่างภาพบุคคลกับเครื่องประดับ ตลอดจนบรรยากาศโดยรวมของผลงาน ก่อนเข้าสู่กระบวนการสร้างสรรค์ในขั้นต่อไป

ผลงานชื่อ Vajra (วัชร)

ภาพ 10 ภาพร่างและขนาดประติมากรรมไม้ Vajra และ แบบการร้อยห่วงสร้อยสาย Vajra

ผลงานชื่อ Starman (มนุษย์นอกโลก)

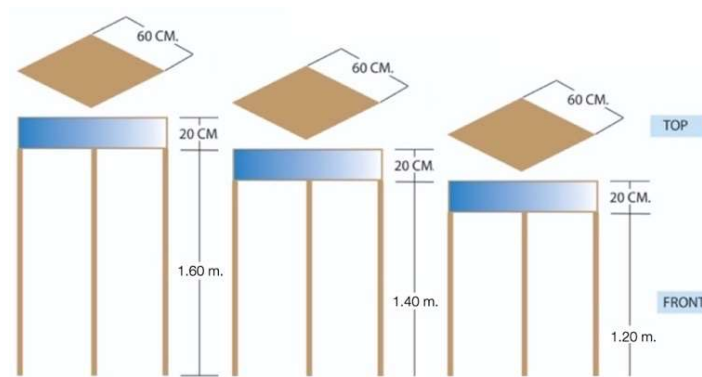

ภาพ 11 ภาพร่างและขนาดประติมากรรมไม้ Starman

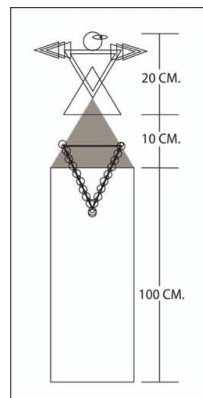
ภาพ 12 ภาพร่างเครื่องประดับ- แหวน Starman

ผลงานชื่อ Stardust (เถ้าฝุ่นธุลีในจักรวาล)

ภาพ 13 ภาพร่างประติมากรรม Stardust

ผลงานชื่อ Now and Eternity (ปัจจุบันนิรันดร์กาล)

ภาพ 14 ภาพร่างประติมากรรม Now and Eternity

4. ภาพถ่ายบุคคลนักสู้ชีวิต

ผู้เขียนนำเสนอภาพบุคคลในฐานะตัวแทนของนักสู้ชีวิต โดยเลือกใช้ต้นแบบที่มีรูปลักษณ์งดงามตามอุดมคติแห่งความงามแบบคลาสสิก เพื่อสื่อถึงความอ่อนวัย ความสดใส ความแข็งแรง และความสมบูรณ์พร้อม อันเป็นภาพแทนของมนุษย์ผู้มีพลังในการดำเนินชีวิต กระบวนการสร้างภาพถ่ายประกอบด้วย การพูดคุย ทำความเข้าใจ และกำกับการแสดงออกของแบบ ทั้งในด้านท่าทาง สีหน้า และอารมณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดและความหมายเฉพาะของผลงานแต่ละชิ้น

โดยผู้เขียนได้กำหนดคำพูดหรือข้อความสั้น ๆ เพื่อใช้เป็นมโนทัศน์ในการกำกับการแสดงออกของแบบในแต่ละภาพ (ตารางที่ 3)

ตาราง 3 การกำกับบุคคลต้นแบบ

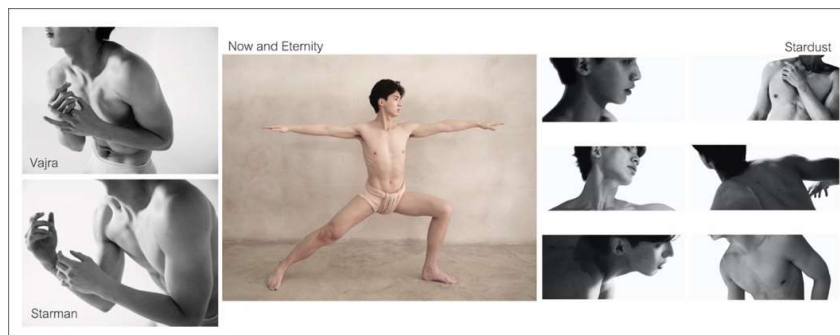
ชื่อผลงาน	การกำกับบุคคล การสื่อสารและสร้างความหมาย
Vajra	ยืนนิ่ง เป็นความรู้สึกที่อยู่ในช่วงเวลาที่ต้องตัดสินใจเร็วสุดสายฟ้าฟาด ลำตัว มือแขน อิสระตามสภาวะของจิตใจ ความรู้สึกนั้น
Starman	เป็นช่วงเวลาที่เราองศาเบาหวิว เคลื่อนไหวลอยแคว้งคว้างในอวกาศ
Stardust	ระลึกถึงคนที่รัก เคลื่อนไหวอิสระเหมือนมีสายลมที่พัดผ่านร่างกายไปมา
Now and Eternity	ท่าโยคะ นักรบ เริ่มด้วยท่ายืนตัวตรงยืดเท้าขวายื่นออกกองเข้าเป็นฐาน เท้าซ้ายเหยียดยืนยาวออกไปด้านหลัง มือซ้ายเหยียดยืนยาวไปข้างหลัง ส่วนมือขวาเหยียดยืนไปข้างหน้า ตัวตรงมั่นคง สายตามองตรง มุ่งมั่นแสวงหาสัจธรรม ความจริงแห่งชีวิต

ผลงานภาพถ่ายจะผ่านการคัดเลือกภาพที่สวยงาม สมบูรณ์ ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการแต่งภาพเพื่อให้ได้ภาพที่สมบูรณ์ต่อไป (ภาพประกอบ 15)

ภาพ15 ภาพถ่ายชุด “นักสู้ชีวิต”

สุดท้ายได้ผลงานภาพถ่าย 4 ชุด มีดังนี้ (ภาพประกอบ 16)

ภาพ16 ภาพถ่าย “นักสู้ชีวิต” ที่คัดเลือกและแต่งภาพสมบูรณ์

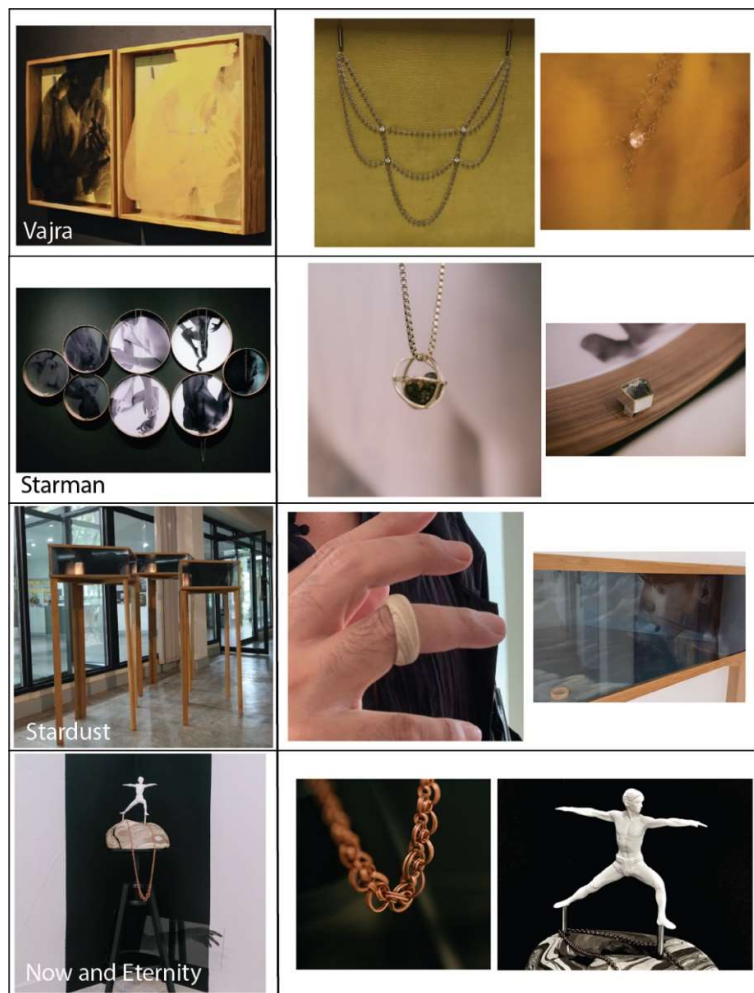
5. การประกอบสร้างสรรค์ผลงาน

ภายหลังจากการสร้างภาพถ่ายและการผลิตชิ้นงานเครื่องประดับแล้ว ผู้เขียนนำองค์ประกอบทั้งหมดมาประกอบสร้างตามแนวคิดและภาพร่างที่กำหนดไว้ เพื่อพัฒนาเป็นผลงานศิลปะสื่อผสมที่สมบูรณ์ กระบวนการดังกล่าวอาศัยเทคนิคและสื่อผสมที่หลากหลาย ทั้งในด้านการจัดวางองค์ประกอบ การปรับแต่งภาพ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาพบุคคลกับเครื่องประดับ และการจัดการรายละเอียดทางทัศนศิลป์ เพื่อให้เกิดเอกภาพของผลงานและสามารถสื่อสารเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินงานและภาพประกอบกระบวนการสร้างสรรค์ได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 4 การประกอบผลงาน

ชื่อผลงาน	ภาพการดำเนินงาน	เทคนิค และ สื่อผสมที่ใช้ในการสร้างสรรค์
Vajra	 ขั้นตอนการพิมพ์ Silkscreen	1. ประติมากรรมไม้ กว้าง 61.6 x ยาว 61.6 ซม. 2. ผ้าทอโลหะ (เป็นฉากหลังภายใน) 3. ภาพพิมพ์ Silkscreen สีทอง บนแผ่นอะคริลิกใส 4. เครื่องประดับสร้อยคอ วัสดุ เงิน Sterling silver และ เพชรสังเคราะห์ เทคนิคร้อยห่วง ลวดลาย motif วัชร
Starman	 ขั้นตอนติดภาพพิมพ์จากภาพถ่ายบนประติมากรรมไม้	1. ประติมากรรมไม้ รูปทรงกลมแบน เส้นผ่าศูนย์กลาง 80 ซม. 2. ภาพถ่ายบนประติมากรรมไม้ 3. เครื่องประดับ 2 ชิ้น จี้สร้อยคอ และ แหวน วัสดุ เงิน Sterling Silver และ Gold 18K ประดับด้วยกับ อุกมณี (Tektite) และ อุกกาบาต (Meteorite)
Stardust	 ขั้นตอนการสร้างประติมากรรมไม้	1. ประติมากรรมไม้ 2. ภาพพิมพ์บนแผ่นอะคริลิก 3. เครื่องประดับ แหวนเซรามิก
Now and Eternity	 ขั้นตอนการสร้างแบบหล่อปูนญี่ปุ่น	1. ประติมากรรมรูปปั้นบุคคล วัสดุปูนญี่ปุ่น ความสูง 20 ซม. 2. เซรามิก รูปทรงภูเขาทราย ขนาดสูง 15 ซม. 3. ภาพพิมพ์บนแผ่นอะคริลิก 4. เครื่องประดับ สร้อยคอทองแดง เทคนิคร้อยห่วง 5. ประติมากรรมไม้วงภูเขาเซรามิก

ผลงานสร้างสรรค์

ภาพ 17 ผลงานศิลปะสื่อผสม “starman: ornament and unnamed fighter” 4 ชิ้นงาน

วิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ผลงานศิลปะสื่อผสมชุด “starman : ornament and unnamed fighter” จำนวน 4 ชิ้น ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นภายใต้กรอบมโนทัศน์ที่พัฒนาจาก “คำสำคัญเตือนใจ” ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาและสังเคราะห์ประสบการณ์ชีวิตของบุคคลผู้เป็นนักสู้ชีวิต กระบวนการสร้างสรรค์ดังกล่าวก่อให้เกิดองค์ความรู้ทั้งในเชิงศิลปะและเชิงความหมาย ซึ่งได้รับการทดสอบผ่านการจัดแสดงผลงานต่อสาธารณชน ผลการวิเคราะห์ผลงานแต่ละชิ้นมีรายละเอียดดังนี้

ผลงานชื่อ Vajra (วัชร)

ผลงานชิ้นนี้พัฒนาขึ้นจากคำสำคัญเตือนใจว่า “หัวใจและสติปัญญา แกร่งและคม ดังเพชรและสายฟ้า พัฒนาตนเองให้ห่างไกลจากอวิชชา” ผู้เขียนจึงเลือก “วัชร” เป็นสัญลักษณ์หลักของการสร้างสรรค์ วัชรเป็นสัญลักษณ์ของสายฟ้า อาวุธประจำองค์พระอินทร์ในศาสนาฮินดู อันสื่อถึงพลัง ความรวดเร็ว และความสว่างไสว ต่อมาสัญลักษณ์ดังกล่าวได้รับการตีความในพุทธศาสนาวัชรยานให้หมายถึงทั้งสายฟ้าและเพชร โดยสายฟ้าหมายถึงพลังแห่งปัญญาที่สามารถขจัดความมืดมิดแห่งอวิชชา ส่วนเพชรเป็นสัญลักษณ์ของความแข็งแกร่ง ความบริสุทธิ์ และความสามารถในการตัดผ่านความโง่เขลาไปสู่ความรู้แจ้ง เครื่องประดับในผลงานชิ้นนี้สร้างขึ้นจากเงินสเตอร์ลิง (Sterling silver) ซึ่งมีคุณสมบัติสะท้อนแสงและความมั่นคงถาวรคล้ายประกายของสายฟ้า ผู้เขียนออกแบบลวดลายต้นแบบ (Motif) ในรูปของวัชรจากการเชื่อมโยงระหว่างรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสและรูปทรงวงกลม โดยใช้เทคนิคการสานและร้อยห่วงเงินให้เกิดเป็นสัญลักษณ์ดังกล่าว ก่อนนำมาประกอบต่อเนื่องเป็นสร้อยคอ

พร้อมประดับเพชรสังเคราะห์ (Synthetic diamond) ในจังหวะที่เหมาะสม เพื่อเน้นย้ำความหมายของความสว่างไสวและความแข็งแกร่งภายในจิตใจ ส่วนภาพบุคคลสร้างขึ้นด้วยเทคนิคภาพพิมพ์ซิลค์สกรีน (Silkscreen) บนแผ่นอะคริลิก ประกอบเข้ากับโครงสร้างประติมากรรมไม้ พื้นหลังบุด้วยผ้าทอเส้นทองเหลืองซึ่งทำหน้าที่เป็นพื้นที่สำหรับแขวนสร้อยคอวัชร สีทองและวัสดุโลหะที่เลือกใช้ช่วยส่งเสริมความหมายเชิงสัญลักษณ์ของคุณค่าภายใน ความสง่างาม และความสูงส่งทางจิตวิญญาณของนักสู้ชีวิต

ผลงานชื่อ Starman (มนุษย์นอกโลก)

ผลงานชิ้นนี้พัฒนามาจากคำสำคัญเตือนใจว่า “เรื่องลึกลับในโลกยังมีอยู่มากมาย ต้องใช้วิทยาศาสตร์เป็นเครื่องนำทาง และใช้การผจญภัยเพื่อสะสมประสบการณ์ชีวิต” ผู้เขียนจินตนาการถึงจักรวาลอันกว้างใหญ่ มนุษย์ต่างดาว ดวงดาว และสภาวะไร้แรงโน้มถ่วง อันเป็นสัญลักษณ์ของการแสวงหาความรู้และการก้าวข้ามขอบเขตของประสบการณ์เดิม ภาพถ่ายบุคคลถูกติดตั้งบนประติมากรรมไม้ทรงกลม โดยหลีกเลี่ยงการแสดงใบหน้าอย่างชัดเจน เพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้ชมสามารถตีความได้อย่างอิสระว่าบุคคลดังกล่าวเป็นมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตจากโลกอื่น เครื่องประดับชิ้นแรกเป็นสร้อยคอที่มีจूरูปยานอวกาศทรงกลม ผลิตจากเงินสเตอร์ลิง ภายในบรรจุอุลุมณี (Tektite) ซึ่งเกิดจากการหลอมละลายของวัตถุบนพื้นโลกอันเป็นผลจากการพุ่งชนของอุกกาบาต ส่วนเครื่องประดับชิ้นที่สองเป็นแหวนรูปยานอวกาศที่สร้างจากเงินสเตอร์ลิงและทองคำ 18 กะรัต ภายในบรรจุชิ้นส่วนอุกกาบาต (Meteorite) การจัดแสดงให้ความสำคัญกับการสะท้อนและหักเหของแสงจากเครื่องประดับ ซึ่งก่อให้เกิดเงาที่ทอดทับลงบนภาพบุคคล เปรียบเสมือนร่องรอยของการเดินทาง การสำรวจ และการค้นหาความหมายของชีวิตผ่านประสบการณ์อันไม่สิ้นสุด

ผลงานชื่อ Stardust (เถ้าฝุ่นธุลีในจักรวาล)

ผลงานชิ้นนี้พัฒนามาจากคำสำคัญเตือนใจว่า “การสูญเสียและการจากลา เป็นเพียงเถ้าฝุ่นธุลีในจักรวาล” ผู้เขียนจินตนาการถึงจักรวาลอันกว้างไร้ขอบเขต และสร้างภาพของยานอวกาศในจินตนาการที่ทำหน้าที่เก็บรักษาความทรงจำของมนุษย์ที่มีต่อบุคคลอันเป็นที่รัก ผลงานประกอบด้วยประติมากรรมไม้ทรงเรขาคณิตซึ่งผสมผสานรูปทรงสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม และวงกลม ภายในแต่ละช่องวาดภาพท้องฟ้าเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความทรงจำและความเวิ้งว้างของห้วงอวกาศ ด้านหน้าของแต่ละช่องเป็นแผ่นอะคริลิกพิมพ์ภาพบุคคลในอิริยาบถที่แตกต่างกัน โดยสายตาของตัวละครทอดมองออกไปไกล ราวกับกำลังครุ่นคิดถึงการดำรงอยู่ภายหลังความตาย เครื่องประดับที่ใช้เป็นแหวนเซรามิกทรงเรียบง่ายซึ่งมีสีและพื้นผิวคล้ายเม็ดทราย คำว่า Ceramic มีรากศัพท์มาจากคำภาษากรีกว่า Keramos ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ผ่านการเผาไฟ ผู้เขียนจึงใช้แหวนเซรามิกเป็นสัญลักษณ์แทนเถ้าฝุ่นธุลี อันหมายถึงการเปลี่ยนผ่าน การสูญเสีย และการจากลา การจัดวางแหวนจำนวนสองวงในแต่ละช่องยังสื่อถึงสายสัมพันธ์ ความรัก และความผูกพันระหว่างมนุษย์กับบุคคลอันเป็นที่รัก

ผลงานชื่อ Now and Eternity (ปัจจุบันนิรันดร์กาล)

ผลงานชิ้นนี้มีจุดเริ่มต้นจากคำสำคัญเตือนใจว่า “ตื่นรู้ถึงปัจจุบันขณะ ว่าเป็นสภาวะหนึ่งเดียวที่เป็นจริง” ผู้เขียนเลือกท่าโยคะนักรบ (Warrior Pose) เป็นสัญลักษณ์หลักของการสร้างสรรค์ เนื่องจากเป็นอาสนะที่สะท้อนการมีสติและการดำรงอยู่กับปัจจุบันขณะร่างกายที่มั่นคงและสมดุลเปรียบเสมือนการวางจิตใจให้ตั้งมั่นอยู่กับความจริงของปัจจุบัน โดยไม่ยึดติดกับอดีตหรือกังวลต่ออนาคต ผลงานประกอบด้วยประติมากรรมรูปนักสู้ชีวิตที่ปั้นจากดินสีขาว ยืนอยู่บนภูเขาทรายเซรามิก ผู้เขียนสร้างรอยแตกร้าวบนพื้นผิวประติมากรรมเพื่อเปรียบเทียบกับบาดแผลและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินชีวิต เครื่องประดับเป็นสร้อยคอที่สร้างจากห่วงลวดทองแดงหลากหลายขนาด สานเชื่อมต่อกันเป็นวงจรต่อเนื่อง อันเป็นสัญลักษณ์ของวัฏจักรชีวิตและความเป็นนิรันดร์ ขณะเดียวกัน ภาพแขนที่เหยียดยื่นไปด้านหน้าซึ่งพิมพ์ด้วยเทคนิคซิลค์สกรีนบนแผ่นอะคริลิก ช่วยเน้นย้ำแนวคิดเรื่องการปล่อยวางอนาคต เช่นเดียวกับภาพแขนอีกข้างที่ปรากฏในส่วนล่างของผลงาน ซึ่งสื่อถึงการปล่อยวางอดีตองค์ประกอบทั้งหมดทำงานร่วมกันเพื่อถ่ายทอดแนวคิดเรื่องการดำรงอยู่กับปัจจุบันขณะ อันเป็นสภาวะที่ผู้เขียนมองว่าเป็นความจริงเพียงหนึ่งเดียวที่มนุษย์สามารถสัมผัสได้อย่างแท้จริง

สรุปและอภิปราย

ในช่วงการจัดแสดงนิทรรศการศิลปะสื่อผสมชุด “starman : ornament and unnamed fighter” (ภาพประกอบ 18) ผู้ชมได้สะท้อนความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อผลงานในหลากหลายมิติ โดยผู้ชมส่วนใหญ่สามารถรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์ เห็นว่าผลงานมีความงดงาม น่าสนใจ และกระตุ้นให้เกิดความต้องการค้นหาความหมายที่ซ่อนอยู่ภายในชิ้นงาน เมื่อได้รับข้อมูลเพิ่มเติมจากชื่อผลงานและ “คำสำคัญเตือนใจ” ผู้ชมสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาของผลงานเข้ากับประสบการณ์ชีวิตของตนเอง และเกิดการตีความที่สัมพันธ์กับปัญหา ความหวัง และกำลังใจในการดำเนินชีวิต ตัวอย่างเช่น ผู้ชมนักศึกษาชายรายหนึ่งสะท้อนว่าผลงานช่วยให้เขาอดทนต่อสถานการณ์ปัจจุบัน แม้จะยังไม่สามารถหาทางทำได้ และทำให้ตระหนักถึงการมีชีวิตอยู่กับปัจจุบันอย่างมีความสุข ขณะที่ผู้ชมชาวต่างชาติรายหนึ่งซึ่งเพิ่งสูญเสียภรรยาผู้เป็นที่รัก ได้สะท้อนว่าผลงานช่วยปลอบประโลม

จิตใจและสร้างกำลังใจให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ ข้อคิดเห็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผลงานศิลปะสื่อผสมสามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่แห่งการทบทวนตนเอง และเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดพลังใจผ่านประสบการณ์ทางสุนทรียะ ผู้ชมมิได้เพียงรับรู้ความงามของรูปทรง วัสดุ และองค์ประกอบทางศิลปะเท่านั้น หากยังสามารถเชื่อมโยงความหมายของผลงานเข้ากับประสบการณ์ชีวิตส่วนตน จนเกิดการตีความใหม่และสร้างความหมายใหม่ให้แก่ชีวิตของตนเอง ในเชิงการวิจัยสร้างสรรค์ ผลงานชุดนี้แสดงให้เห็นว่า การผสมผสานระหว่างศิลปะภาพบุคคลและเครื่องประดับร่วมสมัย สามารถสร้างระบบสัญลักษณ์ที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดคุณลักษณะของ “นักสู้ชีวิต” ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยภาพบุคคลทำหน้าที่เป็นตัวแทนของมนุษย์ผู้เผชิญประสบการณ์ชีวิต ขณะที่เครื่องประดับทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของคุณค่า ความเชื่อ ความทรงจำ และพลังทางจิตใจ เมื่อองค์ประกอบทั้งสองทำงานร่วมกัน จึงก่อให้เกิดความหมายใหม่ที่ขยายขอบเขตของศิลปะภาพบุคคลและเครื่องประดับไปสู่การเป็นเครื่องมือในการสื่อสารพลังใจและแรงบันดาลใจ จากการวิเคราะห์ผลงานทั้งสี่ชิ้น สามารถสรุปคุณลักษณะสำคัญของนักสู้ชีวิตออกเป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิต 4 ประการ ได้แก่ การทำลายอวิชชาด้วยปัญญา การใช้เหตุผลในการแสวงหาความจริง การยอมรับความสูญเสียด้วยความสงบ และการดำรงอยู่กับปัจจุบันขณะ หลักคิดทั้งสี่ประการนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง “ประติมากรรมกายประดับใจนักสู้ชีวิต” ที่มุ่งสร้างผลงานศิลปะเพื่อส่งต่อพลังใจเชิงบวก และนำเสนอคุณลักษณะที่น่าชื่นชมของนักสู้ชีวิตผ่านกระบวนการทางศิลปะ

ภาพ18 บรรยากาศการชมนิทรรศการ “starman: ornament and unnamed fighter”

ข้อค้นพบ

การศึกษาวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง “ประติมากรรมกายประดับใจนักสู้ชีวิต” และการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสมชุด “starman : ornament and unnamed fighter” ก่อให้เกิดข้อค้นพบสำคัญ ดังนี้

1. กระบวนการสำรวจ รวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ “คำสำคัญเตือนใจ” จากประสบการณ์ชีวิตของบุคคลผู้เป็นนักสู้ชีวิต สามารถนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาผลงานศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการดังกล่าวช่วยแปลงองค์ความรู้เชิงนามธรรมที่อยู่ในรูปของความคิด ความเชื่อ และประสบการณ์ชีวิต ให้กลายเป็นรูปธรรมผ่านภาษาและสัญลักษณ์ทางศิลปะ อันนำไปสู่การสร้างการตีความและการสื่อสารพลังใจเชิงบวกแก่สาธารณชน
2. ศิลปะภาพบุคคลสามารถพัฒนาให้ก้าวพ้นบทบาทดั้งเดิมในฐานะตัวแทนภาพเหมือนของบุคคล ไปสู่การเป็นพื้นที่ในการถ่ายทอดคุณลักษณะ คุณค่า และประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ เมื่อทำงานร่วมกับเครื่องประดับในฐานะสัญลักษณ์ทางความหมาย จึงก่อให้เกิดรูปแบบใหม่ของศิลปะสื่อผสมที่สามารถเพิ่มคุณค่าทางสุนทรียะและคุณค่าทางจิตใจให้แก่ผลงานได้อย่างมีนัยสำคัญ
3. เครื่องประดับร่วมสมัยสามารถทำหน้าที่เป็น “ภาษาสัญลักษณ์” ในการสื่อสารคุณลักษณะภายในของบุคคลได้ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพามูลค่าของวัสดุหรือความงดงามตามธรรมเนียมนิยม หากแต่สามารถสร้างคุณค่าจากแนวคิด เนื้อหา และความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นผ่านกระบวนการออกแบบและการนำเสนอผลงาน
4. การบูรณาการระหว่างศิลปะภาพบุคคล เครื่องประดับร่วมสมัย และกระบวนการตีความเชิงสัญลักษณ์ ก่อให้เกิดแนวทางการสร้างสรรค์ที่สามารถใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาผลงานศิลปะร่วมสมัยที่มุ่งเน้นการสร้างคุณค่าทางจิตใจ การส่งต่อแรงบันดาลใจ และการเสริมสร้างพลังใจแก่ผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ผลงานศิลปะสามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และการเยียวยาทางจิตใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ชมเชื่อมโยงประสบการณ์ชีวิตส่วนตนเข้ากับความหมายของผลงาน เกิดการใคร่ครวญ ทบทวน และสร้างความหมายใหม่ให้แก่ประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งถือเป็นคุณค่าที่สำคัญของศิลปะร่วมสมัยในฐานะกระบวนการสร้างความเข้าใจต่อชีวิตมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

- เครื่องประดับ: พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเครื่องประดับไทย. (2564). ใน **สารานุกรมสำหรับเยาวชน เล่มที่ 34 เรื่องที่ 4**. สืบค้น 13 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=34&chap=4&page=t34-4-infodetail06.html>
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2564). **ตามใจท่าน**. สืบค้น 13 พฤษภาคม 2564, จาก <https://vajirayana.org/เรื่องตามใจท่าน/องค์ที่-๒/ตอนที่-๗>
- สุ. (2564). ใน **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2554**. สืบค้น 13 พฤษภาคม 2564, จาก <https://dictionary.orst.go.th>
- Brewer, D. J. & Teeter, E. (2007). **Egypt and the Egyptians**. 2nd. New York: Cambridge University Press: 194
- Cappellieri, A. (2018). **Jewellery: From Art Nouveau to 3D printing**. Milano: Skira Publication: 52
- Cartwright, M. (2021). **Ancient Greek sculpture**. [Online] Retrieved May 15, 2021, from https://www.worldhistory.org/Greek_Sculpture/
- Chrysopoulos, P. (2021). **Ten stunning masterpieces of Ancient Greek art**. [Online] Retrieved May 15, 2021, from <https://greekreporter.com/2021/05/01/top-ten-ancient-greek-masterpieces/>
- Cohn, S. (2012). **Unexpected pleasure: The Art and design of contemporary jewellery**. New York : Rizzoli: 222-231
- Den Besten, Liesbeth. (2012). **On jewellery: A Compendium of international contemporary art jewelry**. Stuttgart: Arnoldsche Art Publishers: 16,21
- Emad, Y. (2021). **Fayum portraits.. 900 portraits revive Egyptians lived 2000 years ago**. [Online] Retrieved May 15, 2021, from <https://egyptiangeographic.com/en/news/show/333>
- Hinks, R. P. (1976). **Greek and Roman portrait sculpture**. London: British Museum Publications: 9
- Oxford Art Online. (2021). **Roman Art and architecture**. [Online] Retrieved April 24, 2021, from <https://www.oxfordartonline.com/page/roman-art-and-architecture>
- Untracht, O. (1985). **Jewelry concepts and technology**. New York: Doubleday Dell Publishing Group: 8-9
- Vouw: Emmy Van Leersum. (2021). [Online] Retrieved May 15, 2021, from <https://www.stedelijk.nl/en/collection/8962-emmy-van-leersum-vouw?page=2>